

учнями на всі заняття мистецького циклу. Предметом, який дав би дитині широке поле для творчого переломлення своїх вражень і уявлень, є зображувальне мистецтво з самих перших кроків навчання, з першого класу. Учити творчості можна лише по-творчому, захоплюючись і захоплювати дитину мистецтвом.

Список використаних джерел

1. Комаровська О. А. Художній образ як вектор створення художньо-освітнього простору мистецького навчального закладу // *Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський*, 2011. Вип. 9. С. 210-215.
2. Рудницька О. П. Мистецтво у контексті розвитку духовної культури особистості // *Художня освіта і проблеми виховання*. К: ІЗМН, 1997. С. 3-9.
3. Масол Л. М. Мистецтво. К: Освіта, 2017. URL: <https://portfel.info/pidruchnyky/9-klas/mistectvo-09/masol-2017-rik/>

Павлова Наталія,
викладачка вищої категорії, методист
Полтавської міської школи мистецтв
«Мала академія мистецтв»
імені Раїси Кириченко (м. Полтава)

ВПЛИВ МУЗИЧНОГО ОБРАЗУ НА ДУХОВНО-ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ

Анотація. У статті розглянуто питання впливу музичного образу на духовно-емоційний розвиток дитини; розкрито особливості музичного сприйняття, формування культурних цінностей, музичних здібностей, образного мислення; виявлено взаємозв'язок звуків і почуттів при слуханні музичного твору.

Ключові слова: музичний образ, музичні здібності, образне мислення,

музичне виховання, духовно-емоційний розвиток.

Постановка проблеми. Основним завданням сучасного освітнього процесу є розвиток особистості учня, становлення системи цінностей: особистісних, загальнолюдських, професійних тощо. Учені всього світу намагаються дати вичерпну відповідь на питання про виникнення предметно-образного сприйняття музики та існування невидимої межі між реальністю звуків та ілюзією сенсу. Подібні дослідження можна порівняти з поконвічним пошуком вищого розуму, а почати необхідно з розуміння природи виникнення музичного образу в композиції. Коли твір співпадає із настроєм слухача, тоді він залишить по собі велике враження, а твір, який дисгармоніє настрою, буде лише подразнювати нервову систему.

Ступінь вивчення проблеми. Проблеми розвитку музичного сприйняття, впливу художньо-образної сфери твору на особистість – найбільш складні в педагогіці та психології. Великий внесок у дослідження питань розвитку музичного сприйняття внесли Г. Дідич, С. Ісаєва, Т. Науменко, О. Ростовський, О. Рудницька, А. Шевчукта інші. У роботах цих авторів зібраний великий науковий, теоретичний матеріал, що стосується різних граней музичного сприйняття, його психологічних механізмів і педагогічних методів розвитку його у дітей. Формування духовності дітей – це процес виховання особистості. Починаючи ще від Я. Коменського, видатні педагоги світу Й. Песталоцці, Ф. Дістервег, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, вважали, що виховання має пронизуватися високою духовністю, людяністю, гуманістичною і творчою спрямованістю навчально-виховного процесу, доброзичливістю й чуйністю в ставленні до дитини. Так, Г. Сковорода застерігав, що «погано спрямоване виховання негативно впливає на моральний та розумовий розвиток».

Виклад основного матеріалу. Музика, одне з найдавніших видів мистецтв, має величезний вплив на розвиток людини, на формування його емоційності, духовності, мови і навіть інтелекту. Тому не варто нехтувати цією унікальною можливістю виростити більш складну і духовно багату

особистість. Музика – світ дивовижних уявлень, картин та образів. Вони подекуди тендітні й нерухомі, позбавлені предметної конкретності, адже ми сприймаємо їх на слух. Двері у світ музичних образів відкриті перед усіма, хто має багату уяву та чуйне серце.

Цілісна композиція являє собою потік чуттєвих інтонацій, супроводжуючих найрізноманітніші емоції і дії героїв її історії. Їх поєднання, послідовність і протиріччя один одному створюють образ композиції, розкриваючи грані духовного світу людини і розширюючи межі самопізнання. Створення музичного образу в музиці відображає палітру почуттів та емоційних переживань, філософських роздумів і захопленого ставлення до прекрасного. Завдяки музиці дитина пізнає закони людяності, відбувається становлення її моральних позицій. Психологи стверджують, що розвиток емоційної й інтелектуальної сфер дитини засобами музичного мистецтва сприяє й розвитку особистості в цілому. Шлях такого розвитку лежить в залученні дитини до активної музичної діяльності.

Використання мистецтва з метою виховання молодого покоління має тисячолітню історію. Ще в стародавній Греції Платон виділяв два методи виховання – гімнастику для виховання тіла і музику для виховання душі. Музика долучає дитину до прекрасного, до відчуття гармонії, збагачує її духовний світ. На розвиток особистості, як відомо, впливає і сам характер викладання музичного мистецтва в школі.

Музичні заняття за новою програмою націлені на розвиток музичної культури учнів. Найважливішим компонентом музичної культури є сприйняття музики. Поза сприйняття немає музики, тому що воно є основною ланкою і необхідною умовою вивчення і пізнання музики. На ньому базується композиторська, виконавська, слухацька, педагогічна та музикознавча діяльність. Музика як живе мистецтво народжується і живе в результаті єднання всіх видів діяльності. Спілкування між ними відбувається через музичні образи, тому що поза образів музика (як вид мистецтва) не існує. У свідомості композитора під впливом музичних вражень і творчої

уяви зароджується музичний образ, який потім втілюється в музичному творі.

Педагог повинен пам'ятати, що розвиток духовності та загальної культури проходить через розвиток музично-образного мислення. Слухання музичного образу, тобто життєвого змісту, втіленого в музичних звуках, обумовлює всі інші грані музичного сприйняття. Велике значення у формуванні сприйняття художнього образу відіграє інтеграція виразних засобів музичного мистецтва, що розуміється нами як глибока форма взаємозв'язку різного змісту виховання і освіти школярів, що охоплює всі види музично-художньої творчої діяльності.

Формування сприйняття художнього образу в школярів на основі інтеграції виразних засобів різних видів мистецтв буде більш ефективним при створенні таких педагогічних умов: спільність цілей інтегрованих занять; відбір навчального матеріалу з точки зору його доступності, наочності; застосування ефективних і технологічних методів і прийомів, що сприяють комплексному впливу на думки і почуття дитини при знайомстві з явищами мистецтва; збереження специфічних особливостей кожного з мистецтв; забезпечення освітньої, розвиваючої та виховної функцій педагогічного процесу на інтегрованих заняттях.

Отже, вибір засобів і методів роботи над музичним образом обумовлений закономірностями і особливостями музичного мистецтва, його звуковою природою. Методика роботи з дітьми повинна спиратися на емоційний досвід і образне мислення. Педагогу потрібно навчити дітей сприймати музику як мову емоцій, виховати вміння спостерігати за їх вираженням і розвитком.

Розвиток музичного сприйняття у шкільному віці проявляється в підвищеній сприйнятливості, емоційній безпосередності, спрямованості на пізнання світу, в образній основі мислення, в «ефекті новизни», впливі різних форм пізнання (грі, метафорі, драматизації, казці і т. д.). Музичний образ – це разом узяті характер, музично-виражальні засоби, суспільно-історичні умови

створення, особливості побудови, стиль композитора.

Урок, як основна форма навчально-виховного процесу, включає в себе різноманітні види музичної діяльності учнів. Для уроків музичного мистецтва характерним є особлива емоціональна атмосфера. Адже «музика – мова почуттів»: вона хвилює, викликає певні настрої та переживання. Під час уроків в учнів розвивається музичний слух, музична пам'ять, чуття ритму, уява, фантазія, учні набувають цілий комплекс вокально-хорових навичок, вмінь і знань. Учитель, проводячи навчально-виховну роботу, формує погляди, переконання, запити, смаки, ідеали дітей. Тому він повинен бути обізнаною особою, добре знати свій предмет, володіти знаннями методики музичного виховання, постійно вдосконалювати свій науково-теоретичний рівень, завжди бути у творчих пошуках, бути добрим методистом, прекрасним музикантом: вільно володіти інструментом, голосом, мати тонкий музичний слух, вільно читати з листа, імпровізувати, любити свій предмет, а головне – любити дітей.

Висновки. Отже, розвиток музичного сприйняття є невід'ємною складовою музично-естетичного виховання та сприяє вдосконаленню різноманітних якостей особистості. На уроках музичного мистецтва педагоги повинні активно використовувати методи, які забезпечують емоційне і духовне зростання учнів під впливом художніх образів музичних творів.

Список використаних джерел

1. Шевчук А. С. Вплив музичного мистецтва на виховання особистості дитини. К. : Музична Україна, 2003.
2. Науменко Т. Музичне виховання: навч. посіб. К. : Шкільний світ, 2007.
3. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навч. посібник. К.: ІЗМН, 2012.
4. Шевчук А. Сучасні підходи до організації музичної діяльності дітей // *Шкільний світ*. 2000. №2 С. 6-7.